

*Mit tegyek a földemen
a természet védelme érdekében?*

*MIT TEGYÜNK A FÖLDEN A TERMÉSZET VÉDELME
ÉRDEKÉBEN?*

Írta: Márkus Ferenc (WWF)

Szerkesztette: Gyarmathy István

Fotók: Gyarmathy István, Márkus Ferenc, Lisztes László

Tipográfia: Dankó Imre

Kiadja: Dél-Nyírség Bihari Tájvédelmi Egyesület

E-Misszió Természetvédelmi Egyesület

A kiadvány megjelenését támogatták:

Közép és Kelet Európai Regionális Környezetvédelmi Központ,

Üzemanyag Termékdíj Pályázati Alap

1. Előszó

Tisztelt olvasó!

Az elmúlt években nagy változás tanúi lehettünk. A korábban termelőségvetkezeti vagy állami tulajdonban lévő földek jelentős része magántulajdonba került. Újra lehetőséggé vált, hogy az évtizedekkel korábban szétvert kisparaszti gazdálkodás feléledjen. Ez a gazdálkodás volt az, mely a magyar táj változatos szépségét is megőrizte évszázadokon át, amit csak az elmúlt évtizedek sokszor erőltetett nagyüzemi gazdálkodása tett tönkre, helyenként jóvátehetetlenül.

Bizony nagy szükség lenne -legalább az olyan intenzív gazdálkodásra amúgy is jobbára alkalmatlan területeken, mint a Nyírség is- a hagyományos gazdálkodás, és az azzal járó értékek (fasorok, ligetek, nagy legelők, kaszálók, extenzív szántók, tájra jellemző zöldségfélék, hagyományos szőlő és gyümölcskultúra, régi állatfajták stb.) fenntartására, hiszen ezek azok a területek, ahol hazánk természeti, tájképi gazdagsága gyökerezik. A természetvédelem által őrzött nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek, melyek az ország 7,6%-át fedik le, önmagukban, elszigetelt rezervátumokként nem elégségesek ezen szépség és gazdagság megőrzésére, gyermekeink számára történő továbbörökítésére.

Ezért hárul nagy felelősség az új földbirtokosokra, akik a "megélhetési kényszer nyomása alatt", a hagyományos tudást sokszor már elfeledve, nem egyszer maguknak és a természetnek is kárt okoznak az intenzív mezőgazdaság módszereinek nem átgondolt alkalmazásával.

Tanúi lehettünk, miként tűnnek el fasorok, ligetek, gyepek, pedig lehet, hogy a napjainkban virágkorát élő "zöld turizmus", vagy a biogazdálkodás többet hozna a konyhára, mint a méregdrága vegyszerekre, és gépi munkára alapozott, mindent egyneműsítő intenzív mezőgazdálkodás erőltetése.

Azoknak kíván segítséget nyújtani ez a kis könyvecske, akik megpróbálkoznak a hagyományos paraszti vegyes gazdálkodás újjáélesztésével, ahol a család önelátása mellett mód nyílt a tisztaság és biztos megélhetésre, s ahol a természeti szépség és gazdagság jól megfér a gazdálkodással.

A megoldás kulcsa az Ön kezében van! Kérem, segítsen abban, hogy a gazdálkodás és a természetvédelem kéz a kézben járva biztosítson biztos jövőt, egészséges és szép környezetet mindannyiunk és utódaink javára, s változtassa hazánkat "Európa beteg emberéből" virágzó Kertmagyarországgá.

Bocskai kert, 1996. márciusán, a Honfoglalás 1100.-ik évében

*Gyarmathy István
a Dél-Nyírség Bihari Tájvédelmi Egyesület titkára*

II. Kik osztogatnak tanácsot nekem ?

Nem amatőrök vagy elvakult természetvédők. Olyan mezőgazdasági mérnökök, gyakorlati természetvédelmi szakemberek készítették a javaslatokat akik a gazdálkodás és a természetvédelem kérdéseit is ismerik, tudják mi van a faluban, a határban, de ismerik a külföldi irányzatokat is. Nem gondolják, hogy mindent tudnak, de a gazdálkodás és természetvédelem összefüggéseit értik és ismerik.

Mit lehet megtakarítani és megőrizni a tanácsok megvalósítása révén ?

- pénzt (felesleges kiadásokat),
- energiát,
- természetes erőforrást (talajt, vizet, vadállományt),
- természeti értéket (tájat, élőhelyeket, védett fajokat).

Ezt kínálják a tanácsok, érdemes megfontolni őket.

III. Miért kell védeni a természetet agrárkörnyezetben ?

Azért, mert a korábbi évtizedek intenzív mezőgazdasága sok esetben súlyos károkat okozott. Az ország területének háromnegyede agrárkörnyezet, jórészt intenzív mezőgazdasági terület. A talajpusztulás mértéke minden képzeletet felülmúl. A víz és a szél talajelhordása a legnagyobb veszteségek egyike. Az egy év alatt elpusztult talaj tíz év alatt is csak alig pótlódik még a legkörülményesebb gondoskodás mellett is. A termőtalaj vesztesége mellett a felszíni vizek és még súlyosabb következményként a felszín alatti talajvizek is elszennyeződtek. Mindezeket tetézte, hogy az élővilág, vagyis a növény és állatvilág gazdagsága jelentősen csökkent, miközben a sok növényvédőszer kijuttatás miatt ellenállóvá vált gyomok és rovarkárttevők száma megemelkedett. Kiírtani sem lehet már egyeseket (parlagfű, kakaslábű stb.). A hagyományos gazdálkodási ismeretek, a sok generáció felhalmozta tudás és tapasztalat elvesztése a legpótolhatatlanabb kár. A megmaradt ismereteket, képességeket védeni kell, ezt városi emberre nem bízhatjuk. Ki tegye ezt, ha nem az, aki még tudja? A természetet is az tudja leghatékonyabban védeni, aki együtt él vele: a földműves.

Magyarországon

- 2 millió hektár az eróziós hatásnak kitett terület
- 100 millió köbméter talaj mosódik le évente
- 1,5 millió tonna az éves szervesanyag veszteség
- Az egy év alatt lemosódott talaj 10 év során képződik újra
- 100 000 hektárt meghalad az emberi beavatkozás okozta úgynevezett másodlagos szikesedés
- 2 millió hektárt meghaladó területen jelentős a talaj termékenységét csökkentő talajsavanyodás

Az elmúlt évtizedekben eltűnt Magyarországról:

-400 000 hektár időszakos vízborítású rét

-200 000 hektár szikes tó és mocsár

-100 000 hektár legelő

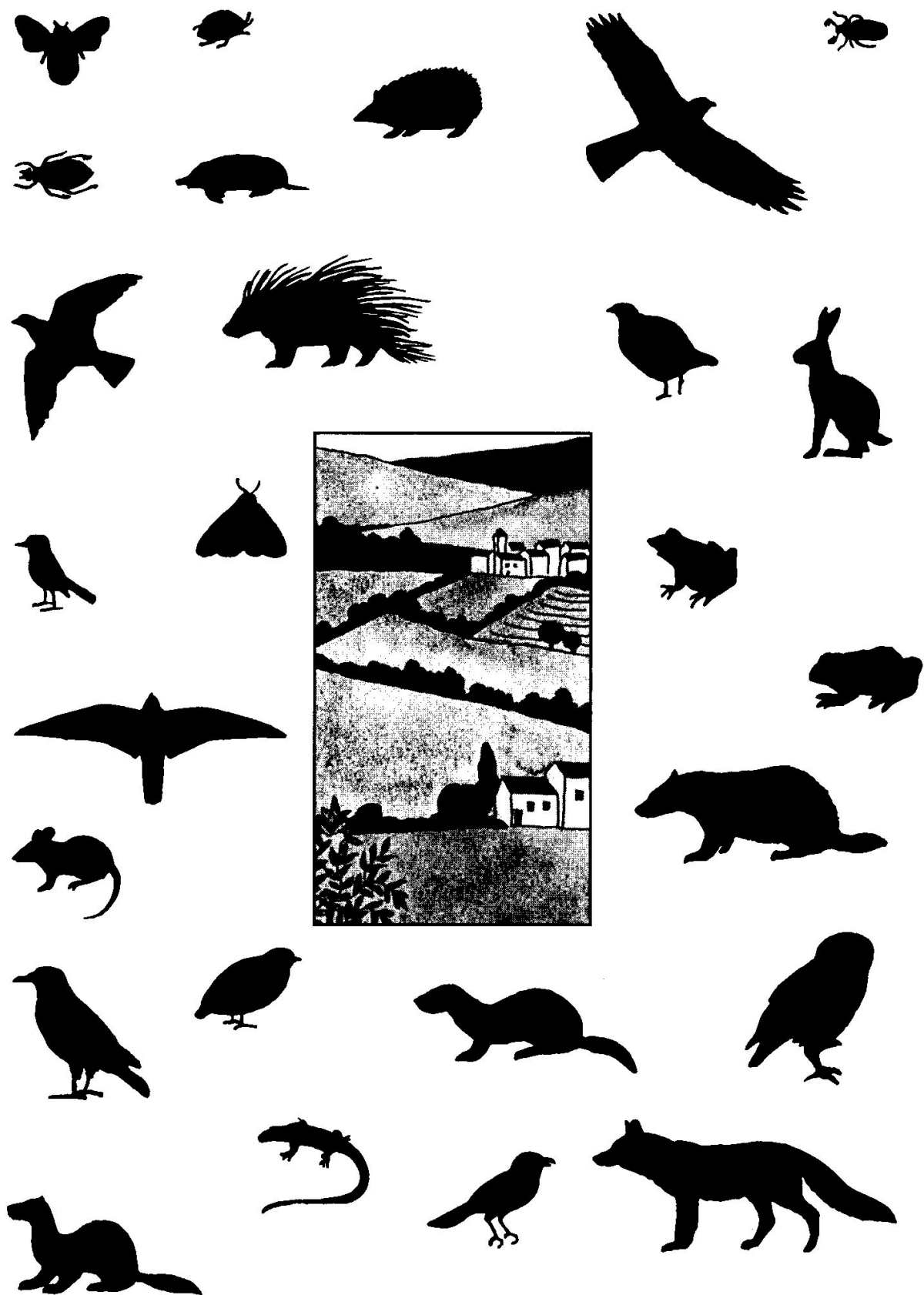
-50 000 hektár ligeterdő

IV. Miért éppen én védjem a természetet ?

A természet értékei Európa közepén - ahol nincsenek őserdők, óriás mocsarak - leginkább a szelídebb vidéki tájhoz, a hagyományosnak nevezhető mezőgazdasághoz kötődnek, hiszen a nagyüzemek uralta területek ma már agrársivatagnak nevezhetők. A természet védelme nem korlátozható csupán a védett területekre. A privatizáció során sok értékes élőhely került ismét magánkézbe, ezek sorsa a gazdálkodókon múlik.

Az ország területének legalább 25-30 %-a még ilyen értékes térség, de ennyit nem lehet rezervátummá nyilvánítani. Használni és védeni kell ezeket a környezetileg érzékeny területeket. Mire is érzékenyek ezek a területek és élőviláguk ? Az intenzív használatra mindenképpen, ellenben a hagyományos gazdálkodás kifejezetten segíti természeti értékeik fenntartását.

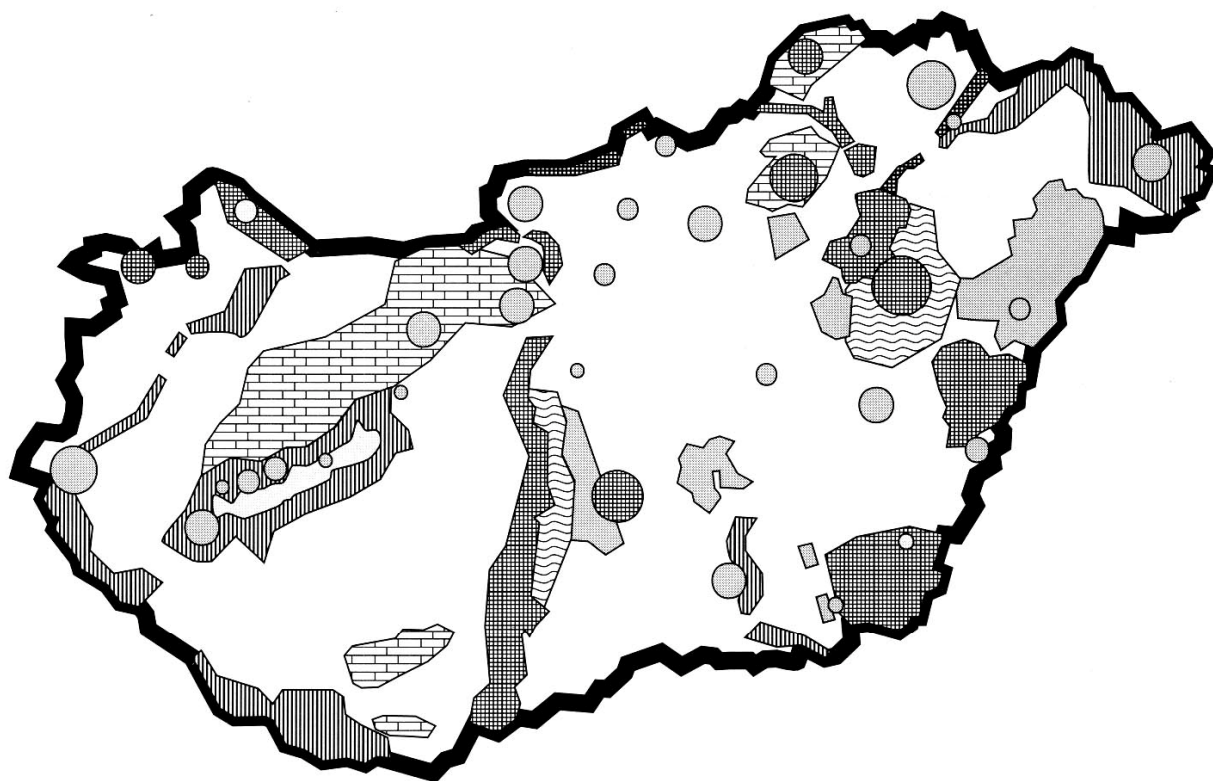
A környezetileg érzékeny területek olyan, a természetvédelem szempontjából értéket képviselő mezőgazdasági területek, ahol a hagyományoshoz közeli gazdálkodás tartja fenn a táji, természeti értékeket. A hagyományos gazdálkodás feladása, a művelési ágak megváltoztatása, az intenzívebb földhasználatra történő áttérés a fő veszély, az érzékeny területek és értékeik ezekre a változásokra érzékenyek és az értékek eltűnésével válaszolnak. Az Európai Unió országaiban külön is támogatják a természetvédelmi szempontból kiemelkedő jelentőségű gazdálkodás fenntartását, a hátrányos helyzetű mezőgazdasági területek lakosságát, ha tevékenységük, azaz gazdálkodásuk a biológiai sokféleség megőrzéséhez is hozzájárul. Ezt el kell érünk hazánkban is!

Külterjes mezőgazdasági területek élővilága

V. Mit tehetek és honnan tudom, hogy ennek eredménye is van ?

Számtalan lehetőség kínálkozik. Ezek közül sok befektetést, támogatást igényel, de nem kevés azok száma, amelyek leginkább csak jó szándékot és hosszabbtávú tervezést, vagy csak minimális ráfordítást igényelnek, miként az alább bemutatottak is. Az eredmény jelentkezhethet középtávon a biztosabb hozamban. Emellett változatosabb lesz az élővilág, a "hasznos fajok" - szitakötők, gólya, kuvik stb. - nem tűnnek el, vagy ismét visszatérnek. A növény és állatfajok sokasága a kártevők elleni védekezésben sokat segíthet. Az énekesmadarak, ragadozók rovar és rágcsálófogyasztása közismert. Érték a tarka mezőgazdasági táj, háziállatokal, vadakkal, fákkal, bokrokkal, vizekkel, virágos rétekkel, védett állat és növényfajokkal. A vidéki turizmus kedvelői messzi földről is megtalálják ezeket a tájakat, hiszen ezt keresik. Vendégforgalmuk kiegészítő bevételt jelent.

Javasolt "Környezetileg érzékeny területek" Magyarországon

A külterjes gazdálkodás fontos szerepet játszik a hátrányos helyzetű térségek életében. Sok elnéptelenedő településen ez kínál munkalehetőséget, megélhetést. Legeltető állattartás, gyenge termőképességű szántók hasznosítása, tanyarendszerek fenntartása, hagyományos szőlő, gyümölcs kultúrák művelése stb. tartozik ide. A hagyományos gazdálkodás, miközben a természeti értékek fenntartásának egyik záloga, termékeivel többnyire nem versenyképes és igen alacsony a jövedelmezősége. Csak úgy biztosít némi megélhetést, ha a családi önnfentartást szolgálja, illetőleg a piacra vitt áru értékebe alig számítják be a befektetett időt és fizikai munkát.

Különleges, helyreszabott eszközökkel - adókedvezmény, állattartási támogatás, piaci garancia stb. - mind szociális, mind természetvédelmi érdekből támogatni kell ezeket a régiókat, hagyományos termelésüket főleg ha a természet védelméhez történő hozzájárulásuk közvetlenül mérhető. Például egy legelő hasznosítása természeti értékek fenntartását is eredményezi. Az Európai Unióhoz való csatlakozás előfeltétele az extenzív és intenzív mezőgazdasági zónák kijelölése és környezetvédelmi feladataik megoldása. Ez az intenzív területen nagyrészt a szennyezések megszüntetését és megelőzését, az extenzív területeken pedig értékörző és értékteremtő gazdálkodásuk segítését jelenti.

VI. Változatos termelés, földhasználat és vetésszerkezet:

A külterjes gazdálkodás módszerei

1. Többlábon állás

Bármit is diktál a piac, a napi megélhetés kényszere, a túlélés és azt követően a tisztesebb megélhetés záloga a többlábon állás, ami századok óta megcáfolhatatlan. Ez különösen igaz a hátrányos helyzetű mezőgazdasági területekre. Ha a földből kell megélni vagy kiegészítést szerezni akkor legyen jószág is a gazdaságban - és ne csak egyféle. A családi ellátás - hús, tojás esetleg tej - így már részben megoldódik. A régen kipróbált helyi fajták kívánják a legkisebb ráfordítást, és ha alacsonyabb is a hozamuk ezek a legbiztosabbak. Minél több saját takarmány kerüljön felhasználásra, amelynek előállítására révén az állatok alá némi alom is jut. Az állattartás során keletkezett trágya, hulladék kerüljön vissza a földbe, lehetőleg semmi ne vesszen kárba. Ez volt a kisparaszti gazdálkodás ereje is.

2. A földhasználat változatossága

Ha lehet legyen egy kis erdő, jócskán gyepek és még nádas is a szántó és a kert mellett. Ezek csak apró ráfordítást igényelnek, és e kis kiadások sem egyszerre jelentkezők, de a területek valamit minden évben hozhatnak. Akár tüzelő-, takarmány-, alom- kiegészítést adhatnak, és a nád is egyre inkább felértékelődik. A

konyhakert jó ha kigészül szőlővel és gyümölcsössel. Ha nem akarunk szőlészek lenni, gyümölcsfákkal vegyesen is megfér néhány tőke szőlő. A telek végén pár diófa, szilva, ha nedvesebb a terület: fűz, hasznot hoz. A mezsgye sövénnyel való kialakítása -Biharban ez hagyományosan kökény - már aktív természetvédelemnek számít.

3. Mozaikos vetésszerkezet

A szántóhasználat legyen szintén változatos. Az évelő növények mellé ha csak kis arányban is, de kerüljön többéves pillangós. Az őszi vetésű növényeket egészítsék ki a tavaszi növények. A gabona félétet váltsák kapásnövények, valamint jobban fizető ipari növények. A vetésforgót, a térben és időben helyes növényi sorrend előnyeit már régen kitalálták, érdemes alkalmazni.

Miért is előnyös a vetésforgó ?

Mert így például kevesebb műtrágya, növényvédőszer felhasználásra van szükség. Nem kell annyi talajművelés, a szárazságot is könnyebb átvészelni.

Hogyan lehet ezt elérni ?

A sorrend, az összetétel, a területi arány a fontos:

Azonos kártevőjű növények ne kerüljenek egymást követően ugyanarra a területre. Váltsák egymást a mélyen és sekélyen gyökerező növények. A nagyobb víz-igényű után lehetőleg tavaszi, kisebb vízigényű növények következzenek. Iktassunk be nitrogént gyűjtő pillangósokat.

Talajt lerontó növényt (napraforgó), talajjavítók kövessenek (borsó).

Nézzünk két példát:

1.	2.
cukorrépa	kukorica
tavaszi árpa	tavaszi árpa
borsó	őszi repce
őszi búza	őszi búza

A fentiekhez kombinálható egy lucernatábla, amely a használat negyedik évében feltörésre kerül és bekerül a forgóba, amíg a következő más területen újra telepítésre kerülhet a lucerna.

4. Parlagterületek haszna

A talaj termőképesség növelésének évszázados módja az ugarolás. A szántóterület egy részének egy-két éves ugaroltatása - főleg ha rávisz a kényszer, mert

1.

4.

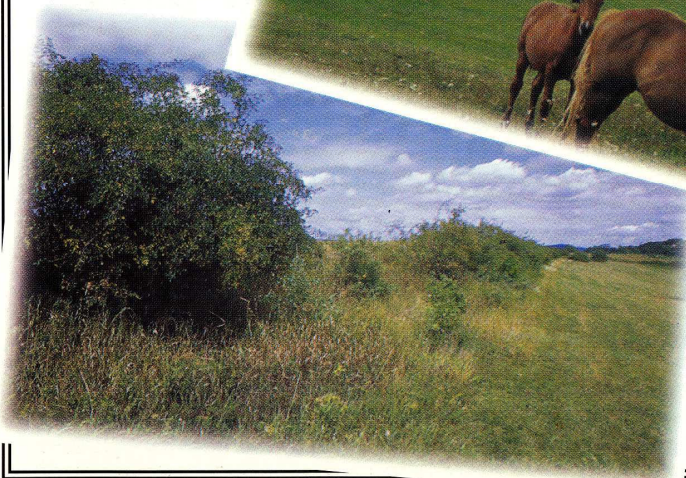
5.

3.

6.

2.

7.

8.

nincs piac, vagy nincs erő a megműveléshez - még előny is lehet. Természetes úton is növekszik valamennyit a talajerő, van idő lélegzetet venni és kigondolni a jövőt, szétnézni mihez érdemes fogni. Ezalatt persze nincs közvetlen termelési bevétel, igaz kiadás sem. Az ugart a második évtől egyszeri, nyárvégi gyomirtó kaszálással, vagy sekély talajműveléssel kell kezelni. Az így kezelt mezőgazdasági terület értékes élőhely is egyben. Az apróvad legjobb táplálkozó és szaporodó helye a parlag, de gyorsan benépesítik más állatok és növények is. Gyakran megtelepednek védett és veszélyeztetett fajok is ezeken a területeken. Ezt elő is segíthetjük, például úgynevezett T-fák kihelyezésével. A parlagterületekre, lucernásokra kihelyezett néhány méter magasságú, keresztrúddal ellátott karók a rágcsálókra vadászó ölyvek, vércsék kedvelt figyelő és pihenőhelyei lehetnek. Kiváló természetes védekezési lehetőség ez pl. mezei pocok invázió esetén.

5. Vizek menti szűrőszáv kialakítása

Ha a szántóterület élővíz (patak,tó,mocsár,csatorna) közvetlen közelében van, célszerű néhány méter széles gyepes, úgynevezett védőszávot kialakítani. Ez egy természetes szűrőrendszer, amely a szántóterületről történő vegyszer és tápanyagbemosódás megakadályozását szolgálja. A gyep az átlagosnál nagyobb fűhozammal pótolja a kiesett szántó elmaradt hasznát, hiszen a területünkről kiszivárgó tápanyagot a növényzet és főleg annak sűrű gyökérzete összegyűjti.

6. A vizes területek haszna

Sok tanya mellett, szántók, gyepek szomszédságában ma is ott vannak még kisebb nagyobb nádas, rekettyés foltok. Ezek a vizes területek az élővilágnak igazi menedékei, oázisai, melyek javarészt azonban a csatornázás, a szárazság, a vegyszerek bemosódása, vagy egyszerűen a megszüntetés (a fák kivágása, a terület feltörése) veszélyezteteti. Pedig a természet, a tájkép gazdagságának megőrzése mellett ezek a kis "zöld szigetek" igen jelentősek területeink vízháztartása szempontjából, tartalékolják a tavaszi vizeket, és a nyári szárazságban is jobb mikroklimát és talajvízviszonyokat teremtenek. Óvjuk meg hát ezeket a területeket, és az azokat kiszárító csatornákat, melyek a nagyon is szükséges vizeket elvezetik, homokzsákkal, vagy zsilipekkel zárjuk le, úgy hogy a ritkán jelentkező belvizes időszakban azért a felesleges vizet is leengedhessük!

7. Védekezés a víz és a szél talajelhordása ellen, mezővédő erdőszávok

A 15 %-ot meghaladó lejtős domboldalon szántó művelésbe nem szabad fogunk, de 10 % felett sem tanácsos az erózió veszélye miatt. A víz okozta talajle sodródás súlyos gazdasági és környezetvédelmi problémákat okoz. Az eróziónak kitett terület természetes termőképessége csökken; a lemosott tápanyag az élővizekben feldúsul és azokat tönkreteszi.

A lejtőkön a gyep művelési ág kialakítása a legcélszerűbb. Az alacsonyabb olda-

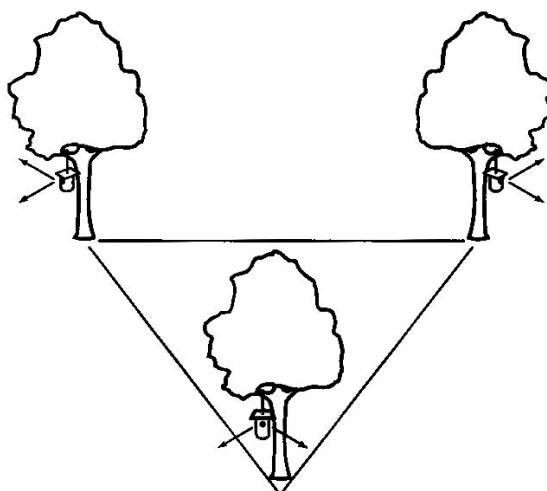
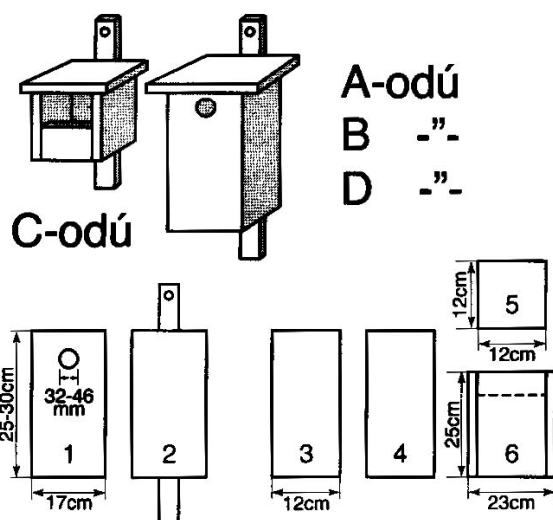
lakon, ahol mégis szántó-, gyümölcskultúrák kialakítására kerül sor, a lejtő irányú műveléssel szemben a keresztirányú művelést kell előnyben részesíteni. A szőlő sorközökben történő köztes termesztés, gyepesítés, esetleg rozsvetés a téli, tavaszi talajvédelmet nagyban szolgálja.

A szél okozta talajelhordás ellen leggazdaságosabban a mozaikos földhasználat kialakításával lehet védekezni. Ez azt jelenti, hogy a lehető legkülönbözőbb növényeket a legváltozatosabb elrendezésben vetjük, illetve telepítjük, tarka határképet alakítunk ki. Fontos, hogy a földterület minél nagyobb hányada növényzettel legyen borított. Erre szolgál a gyep, az évelők (lucerna) és őszi vetésű egyévesek (rozsa, őszi búza, repce) vetésterülete mind nagyobb arányának kialakítása.

A meglévő fasorok, erdősávok, facsoportok, bokorsorok fontos tájképi elemek. Az apróvadak búvóhelyei ezek, és más, ezernyi faj élőhelyét képezik. Kivágásuk csak látszólagos hasznot hoz, bármennyire is kecsegtet némi bevétellel. A szél szárító- és talajt elhordó hatása a szélcsatorna megnyitása révén nagyobb veszteséget eredményez, mint a nyert faanyag.

Új szélfogók kialakításakor a cserjesávok létesítése hozza a leggyorsabb eredmény és ez kívánja a legkisebb ráfordítást. Jó szélfogó lehet például a vadrózsa, mogyoró, fagyal, galagonya és más hazai, gyorsan fejlődő cserjefajok, amelyek nagyban segítik a változatos élővilág kialakulását is. Kerüljük a tájidegen fajok telepítését, ne engedjük térhódításukat.

Az erdősávok kialakítása már nagyobb ráfordítást és gondoskodást igényel. Igaz nagyobb hasznot is jelenthetnek, hatásuk is kedvezőbb, különösen, ha cserjesorral szegélyezve telepítik. Az erdősávok főbb hatásai: a szél erejének megtörése, a levegő nedvességtartalmának emelése, az elpárolgás csökkentése, a talajnedvesség fokozása, a levegő és a talaj hőmérsékletének egyenletesebbé tétele, szél-

sőségeinek kiküszöbölése, a harmatképződés elősegítése, a hófúvás meggátlása, a hó és a hólé tárolása.

Minden fasor, erdősáv, bokorsor élőhelyi változatosságot teremt, ökológiai (zöld) folyosóként működik. A szántóterületek 1-5%-át célszerű erdősávok telepítésére felhasználni. Nem helyes olyan fajok telepítése, amelyek mezőgazdasági kártevőknek gazdanövényei, mint a kecskerágó, bangita, sóskaborbolya. Ezek például a répalevéltetű vagy a gabonarozsda elszaporodását segítik elő. Az amerikai szövőlepke pedig különösen kedveli a zöld juhart, tehát az is mellőzendő. A fafajokat a termőhelynek megfelelően kell megválasztani. Ajánlatos mézelő fákat, gyorsan növekvő fafajokat telepíteni a mielőbbi védőhatás érdekében, ilyenek lehetnek: a kislevelű hárs, a mezei juhar, az akác, a rezgőnyár, az ostorfa, a magas kőris, stb.

A méhészet igaz, többnyire a bérből-fizetésből élők mellékfoglalkozása, de megférhet a farmergazdálkodás, vagy a háztáji gazdálkodás keretei között is. A gyümölcsstermesztésben és a rovarbeporzós aprómagtermesztésben a méhek beporzó tevékenysége egyedülálló és pótolhatatlan. Számítások szerint értékben mintegy tízszeresen múlja felül a közvetlen méhészeti termékek értékét.

A fasorok, erdősávok, gyümölcsösök, mesterséges fészekodúk kihelyezésével létesített kisebb odutelep kialakítására is lehetőséget kínálnak. Az ott megtelepedő énekesmadarak sok mázsa kártevő rovar összeszedésével hálálják meg a gondoskodást.

8. Természetes terepvonalak követése növénykultúrákkal

Ez nem jelent mást, mint a domborzati viszonyok adta kontúrvonalak követése különböző kultúrákkal. A buckahátságok és dombhátak legcélszerűbb kultúrája a gyepek. Szántóföldi művelés esetén a rozs. A teraszok rézsűjén az évelők és más őszi gabonák, míg a mélyebb fekvésű területen az amúgy is nagyobb tápanyag és víz igényű kapások, vizesebb helyen kaszálórétek kapjanak helyet. Az így kialakított kombináció növényei a lejtő irányban nagyban segítik a szintben alacsonyabban elhelyezkedők életfeltételeit.

9. Puffer zónák kialakítása

Monokultúrás termesztés kényszere esetén a táblák közötti évelőkkel, leginkább fűfélék telepítésével olyan, 5-6 méter széles, védőövezetek alakíthatók ki, amelyek a monokultúrák növényegészségügyi kockázatát (kártévők és kórokozók továbbterjedése) és a talaj lemosódást egyaránt jelentősen csökkentik (lejtő esetén a fűsáv legyen a lejtőre merőleges). Ezek a sávok a gyephezamont kívül a terület jobb megközelítési lehetőségét is biztosítják, e mellett fontos élőhelyek, biológiai folyosók is egyben.

10. Visszamaradt növényi maradványok kezelése

A betakarítás után a talajfelszínen visszamaradó növényi maradványok a legkritikusabb őszi-, téli időszakban óvják a termőréteget, amennyiben ősszel csak sekély beforgatásukra kerül sor, beszántásuk pedig csak a tavasz során történik. A mezőgazdasági területek állatvilága sok esetben jól áttelel ezeken a táblákon, ahol egyébként a szármарadványok bomlásának hatására javul a hasznos talajélet, nő a szervesanyagtartalom is.

A visszamaradó növényi szár- és gyökérmарadványok égetése felesleges, káros és nem utolsósorban tiltott is. Értelmetlen dolog, mert a szalma, tarló beszántva értékes tápanyagként szolgál, kevesebb műtrágyára kell kiadni a pénzt. Káros, mert a talaj felszínén és a felszín közelében élő hasznos élőlények tömegét pusztítja el, szennyezi a levegőt. Jogszabály tiltja a szalma és tarló égetést.

11. A vegyszerhasználat csökkentése, biológiai védekezés, falusi turizmus

A növényvédőszerек, műtrágyák felhasználásának mérséklésével jelentős megtakarításra tehetünk szert. Sok esetben a trágya elhelyezése gond, pedig pótolhatatlan kincs a szántóföldeken. A jól kezelt szervestrágya és komposzt vetekszik a műtrágyák hatásával, a talajszerkezetet, talajéletet nagy mértékben javítja. A szerves hulladékok trágyaként való hasznosítása, a biológiai növényvédelem előtérbe helyezése az egészséges vidék megteremtésének egyik záloga, s a természet megőrzésének is fontos része. A biológiai védekezés kezdődhet a betegségeknek és kórokozóknak ellenálló fajták megőrzésével, megtartásával. Ezek a növény és állatfajták igaz kisebb, de gyakran biztosabb hozamúak. A fent már taglalt egészséges talajélet, a változatos élővilág, mely a természetes kártevő elleni védelmet biztosítja, a vetésforgó, a mezővédő erdősávok és egyebek mellett számtalan hasznos módszer áll rendelkezésre azok számára, akik egészségesebb táplálékot, egészséges környezetet kívánnak. Érdemes forgatni a biogazdálkodásról, vagy a kevésbé "szigorú" integrált védekezésről szóló, lassan már könyvtárnyi irodalmat!

Az uniformizált, vegyszerekkel kezelt élelmiszerek ellenében folyamatosan nő a kereslet a vegyszermentes technológiákkal, hagyományosan előállított, ízében, zamatában változatos élelmiszerek iránt. Ez nem véletlen, hiszen a környezet leromlása, a rákbetegségek növekvő száma, a szervezet védekezőképességének csökkenése nagy mértékben a nyakló nélkül használt vegyszerek alattomos hatásának "köszönhető". A napjainkban erőteljesen felfelé ívelő falusi turizmus kedvelői a romlatlan táj, a hagyományos, nemzeti sajátosságokat hordozó falusi környezet, az elevenen élő népszokások mellett látni szeretnék a hagyományos gazdálkodást, meg szeretnék ízlelni termékeit, s vannak, akik szívesen részt is vesznek benne. Nagymértékben segítheti ez is a virágzó falusi gazdálkodás megteremtését, s e mellett a természet védelmét.

Melléklet:

“Legyünk társak a természet védelmében!”

A Dél-Nyírség Bihari Tájvédelmi Egyesület és az E-Misszió Természetvédelmi Egyesület felismerve azt, hogy:

- sok, természeti értékekben gazdag, a biológiai sokféleség fenntartásához fontos, tájképileg szép terület található a védett természeti területeken kívül,
 - a védett területek aránya a jövőben számottevően nem nő,
 - a természet védelme nem korlátozódhat csupán a védett területekre,
 - a privatizáció során sok értékes, természetes élőhely került magánkézbe,
 - a természetet nem lehet megvédeni az állampolgárok cselekvő részvétele nélkül,
 - egyre többen felismerik, hogy a természet védelme közös ügyünk, jövőnk egyik záloga, és tenni is akarnak ezért,
- elindította a **“Legyünk társak a természet védelmében”** mozgalmat.

Az egyesületek felhívják a természeti értékekben gazdag, tájképileg szép, védett növényeknek, állatoknak otthont nyújtó területek tulajdonosait, hogy a jövő generációkért érzett felelősségük tudatában, a természet, szülőföldjük szeretetétől vezéreltetve önkéntes, jogi következményekkel nem járó, ám másoknak például szolgáló nyilatkozatot tegyenek. A nyilatkozattevők vállalják, hogy birtokukon belül lemondanak az általuk megjelölt területek intenzív hasznosításáról, természeti állapotának megváltoztatásáról, megvédik értékeit, s követik az alábbi ajánlásokat:

1. Szántóterületek kivételével műtrágyát és növényvédőszer nem használnak, ezeket szántókon is csak okszerűen, nagy körültekintéssel, az integrált védekezés szellemében alkalmazzák, kivéve, ha már korábban áttértek, vagy a jövőben áttérnek a biogazdálkodásra. A gyepek, erdők, vizes területek közelében különös figyelemmel járnak el, hogy oda vegyszer ne kerülhessen. A fel nem használt vegyszert, göngyölegeket veszélyes hulladékként kezelik. Tarlót nem égetnek.

2. A meglévő művelési ágot nem változtatják meg, gyepet nem törnek fel.

3. Erdészeti tevékenység során az üzemterv előírásain túl, ügyelnek az erdei életközösség megóvására, erdészeti munkát vegetációs időn kívül végeznek, gyérítés során ügyelnek az odvas, fészekkel rendelkező fákra, a cserje és gyepszintre. Felújítást kíméletes módszerekkel, és őshonos fafajokkal végeznek.

4. Erdőn kívüli fákat, fasorokat nem vágak ki, fás, cserjés területeket nem gyérítenek, kivéve, ha a természeti értékek nem károsodnak, és a kivágott növényzet pótlásra kerül.

5. Nádat és vizinövényzetet nem aratnak, égetnek márc.1. és nov.1. között, s ez esetben is hagynak avas nádfoltokat.

6. Védett növények előfordulása esetén az első kaszálást a védett növények elvirágzását követően végzik. A kaszálógép használata során ügyelnek arra, hogy a talaj, a növények gyökere ne sérüljön.

7. Vizes területeket, mocsarakat nem szüntetik meg, nem szárítanak ki.

8. A legelőket hagyományosan hasznosítják, a gyepet károsító állatfajokat (házi lúd, réce, sertés) nagy számban nem legeltetnek.

9. Védett növényeket, állatokat óvják, élettevékenységükben nem zavarják.

10. Építési tevékenységet a területen nem végeznek, kivéve élettevékenységükhöz nélkülözhetetlen, tájba illő épületeket.

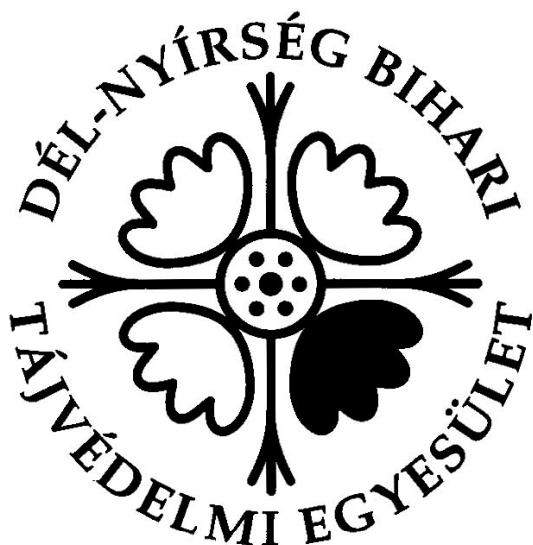
11. Az egyesületek tagjaival kapcsolatot tartanak, a természeti állapotokat esetlegesen befolyásoló beavatkozásaik előtt tanácsukat kérik.

Az egyesületek tagjai a vállalat tevényt minden rendelkezésre álló eszközzel segítik védelmi és rekonstrukciós elképzeléseik megvalósításában.

Kérjük, ha egyetért a fentiekkel, töltsd ki és juttassa el hozzánk a mellékelt, kitöltött nyilatkozatot.

Képek:

1. Vadbúvó és táplálkozásáv
2. Természetes mezsgye
3. Változatos külterjes mezőgazdasági táj
4. Búzakeresztek kisparcellán
5. Parlag: rövidtávon a természet szolgálatában
6. Magyar tarkák a falusi legelőn
7. Téli takarmány: kukoricaszár
8. Mezővédő erdősáv

Dél-Nyírség Bihari Tájvédelmi
Egyesület
4241 Bocskaikert, Pillangó u.23.

E-Misszió Természetvédelmi
Egyesület
4400 Nyíregyháza, Hősök tere 9.
Tel.:42/402-107

E-miSzió

Világ Természetvédelmi Alap (WWF)
Magyarországi Képviselte
1124 Budapest, Németvölgyi út 78/B.
Tel./Fax: 1-175-4790

